

قوناخی دواى كشانهوهى سهدر له پهرلهمان

16-06-2022

نووسه‌ره‌كان

د. ياسين ته‌ها

كورتە : پيشهاته‌كانى به‌ردهم چوارچيوه‌ى هاوئاهه‌نگى له‌دواى كشانهوه‌ى رهوتى سهدر له په‌رله‌مانى عىراق

سەرئەنجام سەدر ھەپشەكەي بردەسەر و تارادەپەك بەشئوھەپەكەي چاوەروانەكراو لە پەرلەمان كەشایەو، ئەمەش لە یەكێك واتاكانیدا وەستانە لە دەرەوھەي بارگراڤیەكانی ھەلگرتنی بەرپرسیاری قەیرانی سیاسی و حكومی كە پاش ھەشت مانگ لە مەلانی سەخت گەشتووتە بنەست. بەشێك لە ھۆكارەكانی كەشانەوھەكەي سەدر كەسێتیە و بەشێكی تریشی دەرھاویشتەي دیدگای خۆیتەي بۆ بەرەنگاربوونەوھەي رەكابەرە شیعەكانی، بەلام ئەمە لاسەنگیەكی گەورەي لە پڕۆسەي سیاسیدا دروستكردوو و لە پاش ئیوارەي 12-ی حوزەیرانی 2022وھە ئەوئەندەي چارەنووسی عێراق بووئە جیگەي پرسیار ئەوئەندە باسەكە لەسەر سەدر و لیستەكەي نییە.

لە پاش بربارەكەي سەدر، گەورەترین لیستی براوھەي پەرلەمان 73 كورسی كە نوێنەرایەتی 885 ھەزار دەنگی عەقیدەي شیعە دەكەن، بربارە لە جیگەي ئەوانیشدا ئەو لیستەكەي كە پێیان دەگوترا "دۆراو" دەست بەكاربەن، ئەمەش ناھاوسەنگیەك لە شەرعیەتی پەرلەماندا دروستدەكات، بەتایبەت لەسەر ئاستە شیعییەكەي و "شیعەي سیاسی" كە رەنگە زۆرینە لەناو پەرلەماندا لە دەست بەدەن و ئەمەش لە پاش 2005 رووبنەداو و بێ پێشینەپە.

لە كەشانەوھەكەیدا، سەدر ھەردوو ھاوھەممانەكەي كە پارتی و سیادەي سوننەن، لە ھەنگاوەكانیان بۆ قوناخێك داھاتوو ئازاد كرد، بەلام ئەو دوولایەنە ئیستا بەگۆپەرەي "یاری ژمارەكان"ی پەرلەمان دەوروبەری 98 كورسی ماونەتو. چوارچۆھەي ھاوئاهەنگی شیعەي كە خۆیان دەوروبەری 120 كورسین و بە عەزمی سوننە و یەكێتی و ھاوھەممانەكانی دیکەیانەوھە دەگەنە 178 پەرلەمانتار. زیاتر لە 50 پەرلەمانتاری سەربەخۆیان ئۆپۆزسیۆن و نوێنەرانێك پێكھاتەكانیش ھەن، كە ئەمەش بەمانا لاسەنگ بوونی تەرازووھەكەي نەك تەنیا لەپووی چەندایەتی بەلكو لەپووی چۆنییەتیەو. چونكە ھاوھەممانی سێقۆلی خۆي بە نوێنەری "میانزەوی عێراقی" و "كرانەوھە بەپووی دەوروبەر" دەزانی بەرامبەر بەرەي "گرووپە چەكدارەكان" كە "چوارچۆھەي ھاوئاهەنگی" نوێنەرایەتییان دەكات و ھەموو رێگەكانیشیان دەچێتەوھە سەر تاران.

لە ئیستاوھە پرسیاریكی سەرەكی دێت و دەچێت كە ئەگەر "گرووپەكان" ببنە خاوەن خاوەنی پێكھێنانی حكومەتی نوێ و ئەگەر لە ئامادەنەبوونی سەدر و لە سەردەمی بێدەنگی مەرجەعەتی سیستانی و مالیکی بێتەوھە بە دەمپراستی سیاسی ئەو حكومەتەیان دروستكەری، ئایا پەيوەندییە سیاسی و دیپلۆماسی و ئابووریەكانی عێراق لەگەڵ وڵاتانی عەرەبی و كەنداو و ئەوروپا و ئەمریکا چي بە سەر دێت؟

سەدر پاساوی كەسێتی و عانفی و ئەخلاق و رەنگە سیاسیشی ھەبووئە بۆ كەشانەوھە، ھەنگاوەشی ھێندەي بە ئامانجی گەرانەوھەكەي بەھێزترە لە جاران، ئەوئەندە رازیبوون نییە بە شكست و ملدان بۆ لەمپەرەكانی "چوارچۆھەي شیعەي". سوننەكان و پارتی كە ھاوھەممانی سەدرن، دەلێن "رێژ لە بربارەكەي سەدر دەگرن" كە ھێماپە بۆ ئەوھەي وەك ئەو ناكشێتەوھە، بەلام ھەردوولایان لەبەردەم ھاوئاهەنگیەكی نوێدا دەبن، ھەلبوسێكی پێگەكەي لەق بوو، چونكە سەرۆكی پەرلەمان بەدەست زۆرینەي نوێی پەرلەمانە! سەبارەت بە پارتیش ھەشت مانگ تۆمەتباركردن بە پەيوەندی لەگەڵ ئیسرائیل و ھێرشێكی درۆن و مووشەكباران، لێناگەرێت كە بە ئاسانی لەگەڵ بەرەي "گرووپەكان" پەيوەست بێت، جگە لەوھەش برباری دادگای فیدرالی لەبارەي نەوتی ھەریمی كوردستانی بەسەردا ھاتووھە كە ئاسۆي گەشتن بە رێككەوتن لێتەر دەكات، ئەم پێدراوانەش ئامازەن لەوھەي پركردنەوھەي بۆشایی سەدر و دروستكردنی رەوش و بارودۆخی نوێ لانیكەم كات و دانوستانی زۆرتری پێویستە لەوھەي كە ھەلبوسێكی لە كۆنگرە رۆژنامەقانییەكەي عەمماندا كە ویستی ئاسان وێنای بكات.

لە مەودای ناوھەستیشدا ئامرازەكانی گەرانەوھەي سەدر روون كە سەرۆكاری كردنی ئۆپۆزسیۆنی جەماوھەري و گەرانەوھەي بۆ گۆرەپان و خۆپێشاندان، بەتایبەت كە بەرەو مانگی تەممووز دەچین لەگەڵ ئەمەشدا بە ئەگەری زۆر سەدر بالی رادەخات بۆ ھەر بزووتنەوھەكەي دیکەي ئارزی و ھەندێك لە پاشماوھە پەرتەوازە بێ كەسەكانی تشرین كە ئیستا ئەوانەي بەناوی نوێنەرایەتی ئەوانەوھە سەرکەوتوون لە پەرلەمان لە شەریكی سەختی كورسی و یەكتر تۆمەتباركردن، بەم پێشەش دوور نییە ھاوئاهەنگی گەرم و گرزی زۆر لە بەر دەرگای عێراقدا بێت كە بارگراڤیە زۆرەكەي لەسەر شانی شیعەپە كە لەسەر ھەمان تاس و ھەمامی پێشوو "حكومەتی سازان" دروست دەكەن. زۆر لەو چارەسەرە بەردەستەنەشی لە ئاسۆدان بۆ چارەسەری كەشانەوھەي سەدر، دەچنەوھە سەر دووبارەكردنەوھەي ھەلبژاردن، بەلام ئەوھەش بژاردەپەكی ھەروا ئاسان نییە، لەبەر ئەگەری دووبارەبوونەوھەي ھەمان ئەنجامی ئیستا یاخود بەرفراوانتریوونی رووبەری بايگۆت. ئەمەش دەرگە بۆ چارەسەرەكانی دەرەوھەي سندووق دەكاتەوھە كە گرزی چەكداري و خۆپێشاندان جەماوھەري و دووبارەكردنەوھەي دۆخیكی ھاوئاهەنگی تشرینە كە شەرعیەتی كۆماری پاش 2003 بخاتە ژێر ھەپشە و مەترسی و ئەوكات ئەگەرەكانی گۆپین و چارەسەری كۆپەر و بەپەلە زیاتر دەبن.